

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในการพัฒนาประเทศให้ยั่งยืนนั้นต้องอาศัยความร่วมมือของประชากรในชาติ และการที่ประชาชนจะมีประสิทธิภาพในการดำเนินชีวิตหรือที่เรียกว่ามีคุณภาพชีวิตที่ดีนั้น ย่อมจำเป็นต้องมีทักษะหนึ่งซึ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง คือ ทักษะการอ่าน เพราะการอ่านเป็นบ่อเกิดแห่งความรู้ทั้งหมด และเป็นเครื่องมือนำเข้าสู่ความรู้ที่เกิดขึ้นใหม่ ๆ ตามโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การอ่านหนังสือถือได้ว่าเป็นวิธีที่ดีที่สุดวิธีหนึ่งในการพัฒนาตนเอง สำหรับทุกวัย ทุกที่ และทุกเวลาที่ต้องการ

สำนักงานสถิติแห่งชาติได้สำรวจเด็กและเยาวชนในปี พ.ศ.2545 เรื่องการใช้เวลาว่างของเด็กและเยาวชน ผลการสำรวจพบว่า เด็กและเยาวชนอายุ 6-24 ปี จำนวน 20.9 ล้านคน ร้อยละ 87.0 ใช้เวลาว่างชมโทรทัศน์และวีดิทัศน์มากที่สุด รองลงมาคือ ฟังวิทยุ/เทป ร้อยละ 31.4 สังสรรค์กับเพื่อน ร้อยละ 27.1 อ่านหนังสือ ร้อยละ 25.3 และเล่นกีฬาหรือออกกำลังกายร้อยละ 22.6 จะเห็นได้ว่าเด็กใช้เวลาว่างเพื่อการบันเทิงต่าง ๆ มากกว่าอ่านหนังสือ ทั้ง ๆ ที่เด็กในวัยนี้ควรอ่านหนังสือเพื่อพัฒนาการศึกษาของตนเอง

การอ่านหนังสือนั้นมีคุณค่าทั้งทางด้านให้ความรู้ทางวิชาการ พัฒนาจิตใจให้เจริญงอกงาม ให้ความเพลิดเพลิน ทำให้มนุษย์แสดงอารมณ์ได้ถูกกาลเทศะ และเป็นเครื่องมือค้นหาความรู้ต่าง ๆ โดยขออัญเชิญพระราชนิพนธ์ในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ (2521) มา ณ ที่นี้ว่า

" หนังสือนี้มีมากมายหลายชนิด
นำดวงจิตเรจรรื่นขึ้นสดใส
ให้ความรู้สำเร็จบันเทิงใจ
ฉันทึ่งใฝ่ใจสุมานอ่านทุกวัน
มีวิชาหลายอย่างต่างจำพวก
ส่วนสะดวกคืนได้ให้สุขสันต์
วิชาการสรรมาสารพัน
ชั่วชีวิตฉันอ่านได้ไม่เบื่อเลย"

นักปราชญ์ชาวอังกฤษ ชื่อ เซอร์ ฟรานซิส เบคอน (Sir Frances Bacon) ได้กล่าวว่า "การอ่านทำให้คนเป็นคนโดยสมบูรณ์" (Reading Makes a Fullman) ซึ่งหมายความว่า การอ่านทำให้คนพัฒนาทั้งด้านสติปัญญา ความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ พฤติกรรม การดำเนินชีวิต ศิลธรรมจรรยา และค่านิยม การอ่านช่วยปรับปรุงชีวิตให้สดใสสมบูรณ์ จุดหมายปลายทางของการอ่านก็คือ การพัฒนาไปสู่สิ่งที่ดีที่สุดและสมบูรณ์ที่สุด (อ้างถึงใน ศรีรัตน์ เจิงกลิ่นจันทร์, 2536)

สรุปได้ว่า การอ่านมีความสำคัญเพราะเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้เพิ่มพูน ความสามารถ พัฒนาจิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และสังคม ตลอดจนเป็นปัจจัยพื้นฐานในการดำเนินชีวิต และมีความสำคัญตั้งแต่วัยเด็กไปจนตลอดชีวิต

องค์ประกอบสำคัญที่จะทำให้การอ่านประสบความสำเร็จ นั่นคือ การมีนิสัยรักการอ่าน ถ้าผู้ใดมีนิสัยรักการอ่าน ก็จะอ่านหนังสืออย่างสม่ำเสมอ ไม่ต้องรอให้ความจำเป็นมาบังคับ ไพพรรณ อินทนิล (2546) กล่าวถึง ลักษณะของผู้ที่มีนิสัยรักการอ่าน คือ ชอบอ่านหนังสือมาก สามารถอ่านหนังสือได้ทุกครั้งที่มีโอกาส และ "ติดหนังสือ" ต้องอ่านทุกวัน ถ้าไม่ได้อ่านจะรู้สึกเหมือนทำกิจวัตรประจำวันไม่ครบถ้วน ซึ่งสอดคล้องกับ ศรีรัตน์ เจิงกลิ่นจันทร์ (2536) ที่กล่าวไว้ว่า นิสัยรักการอ่าน หมายถึง การเฝ้ามองมันแต่การอ่านและอ่านจนเคยชิน อ่านจนเป็นนิสัย แม้บางครั้งจะมีปัญหาและอุปสรรคก็ไม่ย่อท้อ คนที่มีนิสัยรักการอ่านย่อมอ่านทุกอย่างที่เป็นวัสดุ สำหรับอ่าน ไม่ว่าจะเป็นหนังสือ สิ่งพิมพ์อื่น ๆ ป้ายโฆษณาประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ หรือแม้แต่ กระดาษห่อของ อ่านได้ทุกสถานที่ ทุกโอกาส แม้แต่อยู่ในห้องสุขา และไม่ปล่อยให้เวลาว่างไปกับ กิจกรรมอื่นใดนอกจากการอ่าน

พิมพ์ใจ สุทธิสุรศักดิ์ (2530) กล่าวไว้ว่า ในประเทศที่เจริญแล้ว ประชาชนรักการอ่านมาก ห้องสมุดในประเทศนั้น ๆ ก็มีจำนวนมากเช่นกัน ผู้ที่เป็นนักปราชญ์ หรือผู้มีชื่อเสียงเกือบทั้งหมดเป็นนักอ่าน สอดคล้องกับที่ ศรีรัตน์ เจิงกลิ่นจันทร์ (2536) กล่าวถึงความเชื่อที่ว่า นิสัยรักการอ่านเป็นรากฐานแห่งการพัฒนา ดังประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศต่าง ๆ ในยุโรป และในประเทศญี่ปุ่น ล้วนมีประชาชนมีนิสัยรักการอ่านทั้งสิ้น แต่ในปัจจุบันคนไทยมีนิสัยรักการอ่านน้อยมาก กล่าวคือ โดยทั่วไปพบว่า คนไทยยังปล่อยให้เวลาว่างให้เลยไปโดยเปล่าประโยชน์

คนไทยมีสถิติการอ่าน 2.9 นาทีต่อวัน ซึ่งถือว่าน้อยมาก และเป็นปัญหาต่อการพัฒนาประเทศ (สำนักงานสถิติแห่งชาติทำการสำรวจในปี 2544) จากการศึกษาพบว่าสาเหตุที่คนไทยขาดนิสัยรักการอ่านนั้นมีหลายประการ เช่น ไม่เห็นความสำคัญของการอ่าน มีปัญหาการอ่าน เทคโนโลยีที่ทันสมัยเบี่ยงเบนความสนใจในการอ่าน วัสดุการอ่านไม่เพียงพอ ความบกพร่องทาง

ร่างกาย ขาดความพร้อมที่จะเรียนอ่าน ขาดการกระตุ้นและส่งเสริมให้มีนิสัยรักการอ่าน เป็นต้น (แมนมาส ขวลิต, 2544 และ ศรีรัตน์ เจริญจันทร์, 2536)

ผลการวิจัยดังกล่าว อาจประมวลเพื่อหาทางส่งเสริมนิสัยรักการอ่านได้ เพราะนิสัยรักการอ่านไม่อาจเกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติ จำเป็นจะต้องสร้างขึ้นมา ดังที่ ประเทิน มหาจันทร์ (2530) กล่าวไว้ว่า การปลูกฝังนิสัยรักการอ่านต้องเริ่มตั้งแต่เด็กอายุยังน้อย ๆ โดยการเตรียมความพร้อมด้านต่าง ๆ และความพร้อมในการอ่านให้เด็กก่อน ส่วนการสอนอ่านนั้นควรจะเริ่มตั้งแต่เด็กอายุประมาณ 4 ขวบขึ้นไปจนถึงชั้นประถมปีที่ 2 หลังจากที่เด็กอ่านหนังสือเองได้ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการปลูกฝังนิสัยรักการอ่านต้องสนับสนุนทุกวิถีทางอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้เด็กสนใจการอ่านมากยิ่งขึ้น ขึ้น พร้อมกับให้กำลังใจจนนิสัยรักการอ่านเกิดขึ้นกับเด็ก มณีรัตน์ สุขโชติรัตน์ (2537) กล่าวว่า การปลูกฝังนิสัยการอ่านให้แก่เด็กเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากชีวิตของการเป็นนักเรียนต้องใช้เวลาด้านใหญ่ไปกับการอ่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าเด็กได้รับการสอนอ่านอย่างมีระบบจะทำให้สามารถอ่านหนังสือเป็นและอ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้รับความรู้ความเพลิดเพลิน เห็นคุณค่าและรู้สึกซาบซึ้งในวรรณกรรมที่อ่าน แล้วเด็กก็จะชอบอ่านหนังสือจนติดเป็นนิสัย

สรุปได้ว่า การปลูกฝังนิสัยรักการอ่านจะต้องเริ่มตั้งแต่เด็กที่อ่านหนังสือเองได้แล้ว และผู้ที่เกี่ยวข้องควรหาแนวทางสนับสนุนส่งเสริมการปลูกฝังนิสัยรักการอ่านให้เด็กเหล่านั้น

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2545) กล่าวถึง องค์กรที่มีบทบาทในการสร้างนิสัยรักการอ่าน คือ บ้านหรือครอบครัวและโรงเรียน นอกจากนี้ วิเชียร เกษประทุม (2523) และ ประเทิน มหาจันทร์ (2530) ได้กล่าวไว้อย่างสอดคล้องกันว่า ครูเป็นส่วนสำคัญยิ่งในการสร้างนิสัยรักการอ่าน ครูจะต้องหาวิธีการที่จะส่งเสริมให้เด็กรักการอ่านหนังสือจนติดเป็นนิสัย ครูควรส่งเสริมให้เด็กอ่านหนังสือนอกเหนือไปจากบทเรียน เพื่อให้เด็กมีประสบการณ์ในการอ่านกว้างขวางพอที่จะทำให้เด็กเกิดนิสัยรักหนังสือและรักการอ่านได้ ดังนั้น ครูจึงต้องหาวิธีการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้เด็กรักการอ่านหนังสือ

แมนมาส ขวลิต (2544) ได้กล่าวไว้ว่า กิจกรรมส่งเสริมการอ่านจะช่วยสร้างนิสัยรักการอ่านได้ กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน คือ การกระทำต่าง ๆ เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายเกิดความสนใจในการอ่าน เห็นความสำคัญและความจำเป็นของการอ่าน เกิดความเพลิดเพลินในการอ่าน พยายามพัฒนาการอ่านของตนให้ถึงระดับการอ่านเป็น และอ่านจนเป็นนิสัย

นอกจากนี้ แมนมาส ขวลิต (2544) ยังได้ชี้แนะว่า ลักษณะสำคัญของกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ไว้ดังนี้

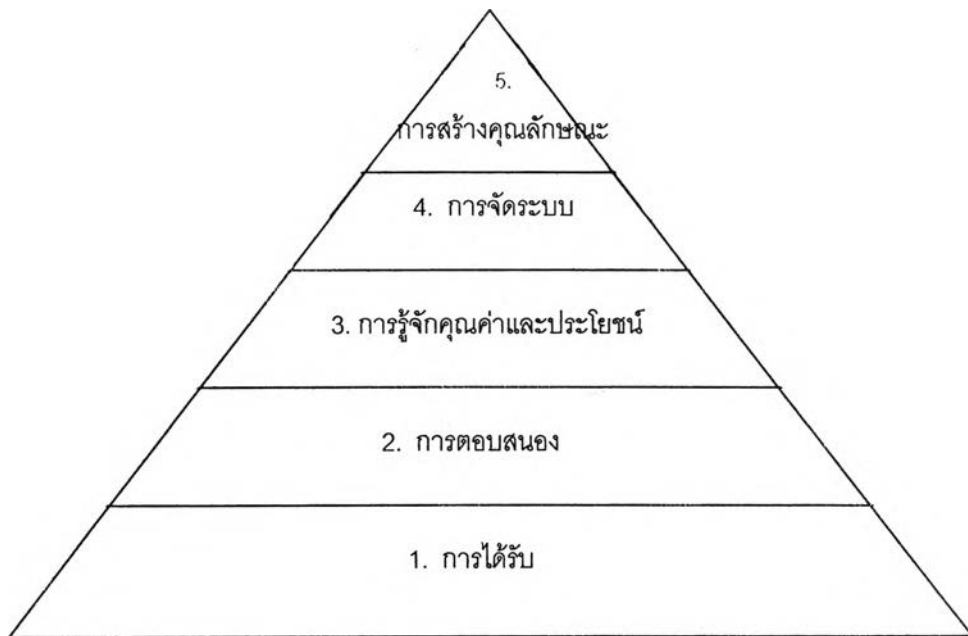
1. กิจกรรมที่เร้าใจ ควรเป็นกิจกรรมที่น่าสนใจ ทำให้บุคคลที่เป็นเป้าหมาย อาจเป็นคนเดียวหรือกลุ่มคนหรือคนทั่วไปให้เกิดความอยากอ่านหนังสือ โดยเฉพาะหนังสือที่มีคุณภาพตามที่ประสงค์หรือที่ผู้จัดกิจกรรมเห็นว่าควรอ่าน กิจกรรมจะชี้ให้เห็นว่าการอ่านเป็นสิ่งจำเป็น มีความสำคัญ มีประโยชน์ต่อบุคคลและสังคมนานาประการ

2. กิจกรรมที่จูงใจ กิจกรรมที่จัดควรชักจูงให้บุคคลที่เป็นเป้าหมายเกิดความพยายามที่จะอ่านให้แตกฉานเพื่อจะได้รู้เรื่องราวอันน่ารู้ น่าสนุก ที่มีอยู่ในหนังสือตามที่ผู้จัดกิจกรรมนำมากล่าว นอกจากจะเห็นประโยชน์แล้ว ยังเกิดความรู้สึกว่าความพยายามให้เข้าใจถ่องแท้ นั้นคุ้มค่า ให้ความรู้สึกเป็นอิสระเสรี ไม่ต้องฝึกฝน การอ่านและการใช้คู่มือช่วยกันอ่าน เช่น พจนานุกรม ศัพท์วิชาเฉพาะ เป็นต้น ไม่เกิดความเบื่อหน่ายท้อแท้ที่จะต้องต่อสู้เฉพาะตนเองให้เอาชนะหนังสือได้

3. กระตุ้นแนะนำให้อยากรู้ อยากเห็นเรื่องราวต่าง ๆ ที่มีอยู่ในหนังสือมากมายหลายอย่าง อยากมองดูให้รอบรู้ลึกซึ้ง เปิดความคิดให้กว้าง เมื่ออ่านเรื่องหนึ่งแล้วก็อยากอ่านอีกเรื่องหนึ่งต่อไป มีความรู้สึกว่าการอ่านเป็นกิจกรรมประจำวันที่จะขาดเสียมิได้ เกิดความรู้สึกว่าหนังสือท้าทายให้อ่าน ให้วิจารณ์ ให้ประเมินค่า ให้อ่านนำเอาความรู้ที่ได้รับไปใช้ อยากเขียนหนังสือทำนองเดียวกันให้ดีกว่าเล่มนี้ เหล่านี้เป็นต้น

4. สร้างบรรยากาศการอ่านขึ้นในบ้าน ในโรงเรียน และในสังคม นอกจากกิจกรรมจะเร้าใจ จูงใจให้อ่าน และกระตุ้นให้เปิดความคิดให้กว้างแล้ว กิจกรรมส่งเสริมการอ่านจะเกี่ยวข้องกับการผลิตวัสดุการอ่านให้เหมาะสม การสร้างและปรับปรุงแหล่งวัสดุการอ่านให้เพียงพอ การบูรณาการอ่านเข้าไว้ในการเรียนการสอน และการตัดสินใจเพื่อดำเนินการต่าง ๆ

ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านเพื่อพัฒนานิสัยรักการอ่าน จำเป็นต้องควรคำนึงถึงแนวคิดของการพัฒนานิสัยกับการอ่านด้วย ผู้วิจัยได้นำแนวคิดของแครทโวลและคณะ (Krathwohl and Others, 1982) มาปรับใช้ในการพัฒนานิสัยรักการอ่านตามลำดับขั้นตอนตลอดระยะเวลาการทดลอง แนวคิดของแครทโวลและคณะเป็นแนวคิดที่เกี่ยวกับการพัฒนาจิตพิสัย 5 ขั้นตอน คือ ขั้นรับ ขั้นการตอบสนอง ขั้นการให้คุณค่า ขั้นจัดระบบ และขั้นการสร้างคุณลักษณะ ลำดับขั้นของการพัฒนาจิตพิสัยแสดงได้ดังแผนภาพที่ 1 ดังนี้

แผนภาพที่ 1 การพัฒนาจิตพิสัยตามแนวคิดของแครทไวลและคณะ

จากแผนภาพจะเห็นได้ว่า หากเราต้องการที่จะพัฒนานิสัยรักการอ่านให้เกิดขึ้นกับนักเรียน ครูจะต้องจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้พัฒนาตามลำดับขั้น ดังต่อไปนี้

1. การให้เด็กเป็นผู้ได้รับ หมายถึง การที่นักเรียนมีความชอบ สนใจ และความเพลิดเพลินในการอ่าน ซึ่งจะทำให้นักเรียนรู้สึกอยากอ่านหนังสือต่อไป
2. การให้เด็กรู้จักตอบสนอง หมายถึง การที่นักเรียนจะถ่ายทอดเรื่องราว ความรู้ ความคิดที่ตนได้รับจากการอ่านให้ผู้อื่นฟัง ได้แก่ การเล่าเรื่อง การเล่านิทาน การวาดรูป การแสดงความคิดเห็น
3. การให้เด็กรู้จักคุณค่าและประโยชน์ของการอ่าน หมายถึง การที่นักเรียนได้ทราบถึงประโยชน์ของการอ่านว่า การอ่านทำให้มีความรู้ ทันเหตุการณ์ แก้ไขปัญหา และนำข้อคิดไปใช้ จึงทำให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการอ่าน
4. การให้เด็กรู้จักจัดระบบการมีนิสัยรักการอ่าน หมายถึง การทำให้นักเรียนรับรู้ถึงลักษณะของการเป็นผู้มีนิสัยรักการอ่านว่าต้องปฏิบัติอย่างไร ทั้งทางด้านการอ่านอย่างสม่ำเสมอด้วยความพึงพอใจและการเห็นความสำคัญของการอ่าน
5. การส่งเสริมให้เด็กมีคุณลักษณะของผู้มีนิสัยรักการอ่าน หมายถึง เมื่อนักเรียนได้ทราบถึงลักษณะของการเป็นผู้มีนิสัยรักการอ่าน ทั้งด้านการอ่านอย่างสม่ำเสมอและเห็นความสำคัญ

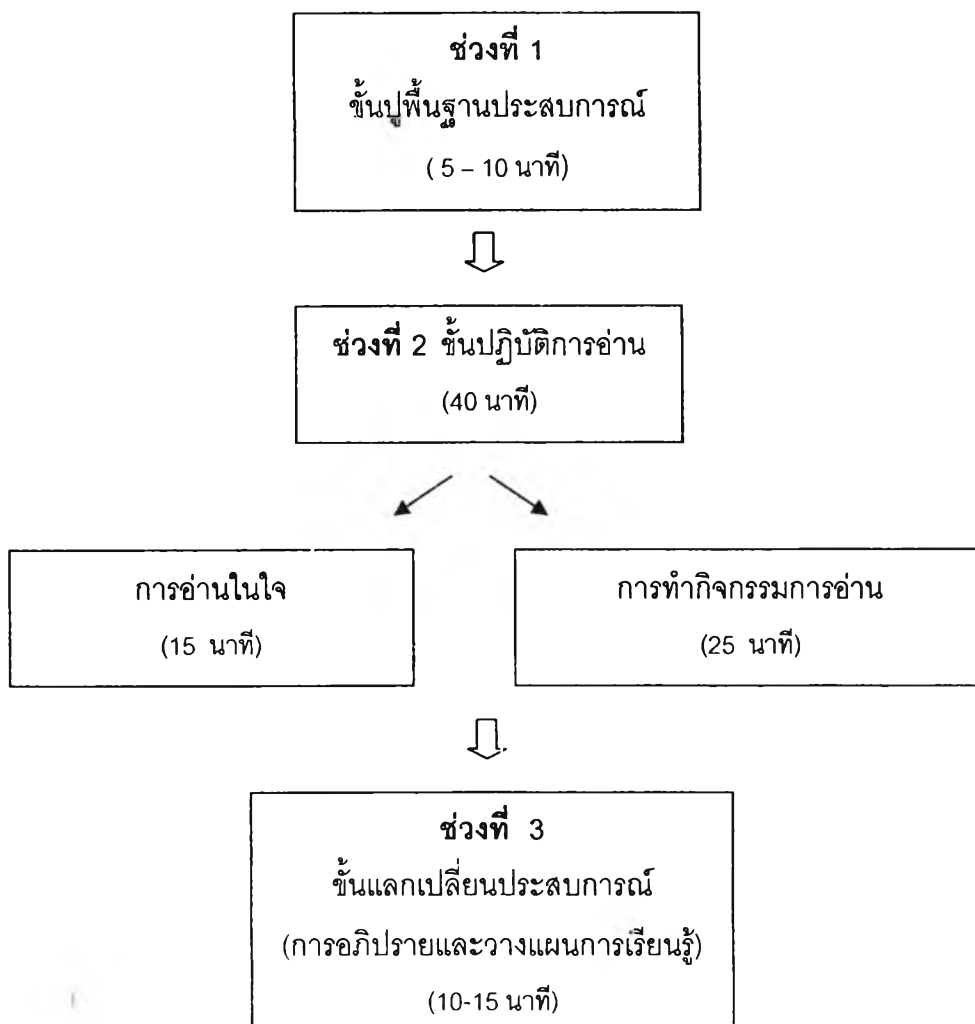
ของการอ่านแล้ว ครูจะจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่านและนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันต่อไป

นอกจากกิจกรรมที่จัดขึ้นตลอดระยะเวลาของการทดลองจะจัดตามแนวคิดการพัฒนาจิตพิสัยของเครทโวลแล้ว ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวการสอนอ่านต่าง ๆ โดยเฉพาะกระบวนการสอนอ่านแบบปฏิบัติการซึ่งมีหลายแนวทาง เพื่อเลือกนำมาใช้เป็นกระบวนการสอนอ่านในแต่ละวัน นั่นก็คือ กระบวนการสอนอ่านแบบปฏิบัติการของคอมส์ เนื่องจากกระบวนการสอนแบบปฏิบัติการเป็นการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้เลือกหนังสือเองอย่างอิสระ อ่านหนังสือที่มีเนื้อหาหลากหลาย อ่านหนังสือได้คล่อง และส่งเสริมให้มีนิสัยรักการอ่าน นอกจากนี้ กระบวนการสอนดังกล่าวยังแบ่งเป็นช่วงเวลา สามารถนำมาปรับใช้กับการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ได้ อย่างหลากหลาย

โดยคอมส์ (Combs, 1996) ได้กล่าวถึงกระบวนการสอนอ่านแบบปฏิบัติการว่ามีพื้นฐานมาจากองค์ประกอบ 5 ด้าน คือ เวลาที่ใช้ในแต่ละขั้นตอน การเปิดโอกาสให้มีการเลือกหนังสือ การตอบสนองต่อหนังสือที่อ่าน การเรียนรู้จากครูและเพื่อน และการดำเนินตามกระบวนการที่ได้วางแผนไว้เป็นอย่างดี นอกจากนี้แล้ว คอมส์ยังได้จัดกระบวนการสอนโดยจัดแบ่งเวลาเป็น 3 ช่วง คือ ช่วงแรกใช้เวลาประมาณร้อยละ 10 – 15 ของเวลาเรียนในการสอนนักเรียนทั้งชั้น (Whole group) ช่วงที่สองใช้เวลาร้อยละ 70 ของเวลาเรียนเป็นเวลาทำงาน (work time) โดยแบ่งเป็น การอ่านในใจร้อยละ 30 และการทำกิจกรรมการอ่านร้อยละ 40 และช่วงสุดท้ายใช้เวลาร้อยละ 15 – 20 ของเวลาเรียนในการอภิปรายและการวางแผนการเรียน

จากกระบวนการสอนอ่านแบบปฏิบัติการตามแนวคิดของคอมส์ (Combs) ผู้วิจัยได้นำมาปรับใช้และสรุปเป็นกรอบการจัดกระบวนการสอนอ่านในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านแต่ละวันของการวิจัย ซึ่งได้สรุปดังแสดงในแผนภาพที่ 2

**กระบวนการสอนอ่านแบบปฏิบัติการ
ตามแนวคิดของคอมส์**

แผนภาพที่ 2 กรอบการจัดกระบวนการสอนอ่านแบบปฏิบัติการตามแนวคิดของคอมส์

ด้วยแนวคิดและเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะนำกระบวนการพัฒนาจิตพิสัยตามแนวคิดของเครทโวลมาใช้ตลอดระยะเวลาของการทดลองและกระบวนการสอนอ่านแบบปฏิบัติการของคอมส์ใช้เป็นแนวในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านในแต่ละวัน เพื่อพัฒนานิสัยรักการอ่าน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งเป็นระดับชั้นที่อ่านหนังสือออกแล้ว และมีพัฒนาการทางการอ่านที่เหมาะสมกับการพัฒนานิสัยรักการอ่านตามกระบวนการดังกล่าว และที่สำคัญคือเพื่อศึกษาว่าเมื่อจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านตาม

กระบวนการสอนอ่านตามแนวคิดของแคทโวลและคอมส์ให้แก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 แล้วนักเรียนจะพัฒนานิสัยรักการอ่านได้สูงขึ้น และเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนานิสัยรักการอ่านให้แก่เรียนกลุ่มอื่นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนานิสัยรักการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านตามกระบวนการตามแนวคิดของแคทโวลและคอมส์

สมมติฐานการวิจัย

ทวีศักดิ์ เดชาเลิศ (2528) ได้ทำการวิจัยเรื่อง องค์ประกอบที่สัมพันธ์กับนิสัยรักการอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ตัวทำนองที่มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับนิสัยรักการอ่าน คือ ประสบการณ์การส่งเสริมการอ่านจากที่บ้าน ประสบการณ์การส่งเสริมการอ่านจากทางโรงเรียน ลักษณะการซื้อวารสาร นิตยสารอ่านในบ้าน ลักษณะการซื้อหนังสือพิมพ์อ่านในบ้าน และระดับการศึกษาของบิดา โดยมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลางเรียงตามลำดับ

เกตุสุรางค์ สักกะบุชา (2540) ทำวิจัยเรื่อง ผลของการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อนิสัยรักการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์ โดยผู้วิจัยได้ทดลองใช้เทคนิคแม่แบบวีดิทัศน์ เพื่อพัฒนานิสัยรักการอ่าน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ใช้เทคนิคแม่แบบ มีนิสัยรักการอ่านมากขึ้นกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนที่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบมีนิสัยรักการอ่านมากขึ้นหลังจากได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

วิมลรัตน์ จตุรานนท์ (2540) ได้ทำการศึกษาผลของการใช้กระบวนการสอนอ่านแบบปฏิบัติการที่มีต่อความเข้าใจในการอ่าน ความสามารถในการเล่าเรื่อง และความสนใจในการอ่านของนักเรียนระดับประถมศึกษาที่มีความสามารถในการอ่านภาษาไทยต่างกัน โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีความเข้าใจในการอ่านหลังการอ่านไม่สูงกว่ากลุ่มควบคุม มีความสามารถในการเล่าเรื่องสูงกว่ากลุ่มควบคุม และมีความสนใจในการอ่านหลังการเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุมเฉพาะนักเรียนที่มีความสามารถในการอ่านระดับปานกลางและต่ำ นักเรียน

กลุ่มทดลองระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีความเข้าใจในการอ่านหลังการเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุม มีความสามารถในการเล่าเรื่องสูงกว่ากลุ่มควบคุม และมีความสนใจในการอ่านหลังการเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุมเฉพาะนักเรียนที่มีความสามารถในการอ่านปานกลางและต่ำ

เครทเซลและฮูชัน (Kletzein and Hushion, 1992) ได้สอนตามกระบวนการสอนอ่านแบบปฏิบัติการ แล้ววัดเจตคติต่อการอ่านของนักเรียนเกรด 9 และเกรด 10 ที่เรียนอ่อน จำนวน 26 คน โดยใช้เวลาในการสอนสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ตลอดปีการศึกษา พบว่า นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการอ่านมากขึ้น และความสามารถในการอ่านของนักเรียนก็สูงขึ้นด้วย

โรเบิร์ต (Roberts, 1993) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาความเปลี่ยนแปลงด้านผลสัมฤทธิ์ทางการอ่าน เจตคติต่อการอ่าน และการเห็นคุณค่าของตนเอง (self-esteem) ของนักเรียนที่เรียนอ่อนในระดับมัธยมศึกษาจำนวน 80 คน ที่ได้รับการสอนตามกระบวนการสอนอ่านแบบปฏิบัติการ โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ใช้เวลาในการทดลองสัปดาห์ละ 5 วัน วันละ 42 นาที เป็นเวลา 1 ปีการศึกษา ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีพัฒนาการทางการอ่านสูงกว่าและเจตคติที่ดีต่อการอ่านมากขึ้น

การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านตามกระบวนการตามแนวคิดของแคทไวลและคอมส์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีลักษณะสอดคล้องกับแนวคิดและงานวิจัยดังกล่าว ดังนั้น ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานของการวิจัยนี้ว่า

1. ค่าเฉลี่ยของคะแนนนิสัยรักการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางระดับสถิติที่ระดับ .05
2. ค่าเฉลี่ยของคะแนนแบบรายงานพฤติกรรมการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางระดับสถิติที่ระดับ .05

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดช่างเหล็กสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ
2. ระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินการทดลอง รวมทั้งสิ้น 12 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วัน (วันจันทร์ – วันพฤหัสบดี) ช่วงเวลา 14.00-15.00 น. รวมเวลาทั้งสิ้น 48 ชั่วโมง
3. บทอ่านที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย นิทาน เรื่องสั้น สารคดี หนังสือ วารสาร นิตยสาร หนังสือพิมพ์ และสิ่งตีพิมพ์ต่าง ๆ โดยคำนึงถึงหลักจิตวิทยาและหลักการพิจารณา

หนังสือจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมาวิเคราะห์หาระดับความยากง่ายตามสูตรของฟราย (Fry) เพื่อคัดเลือกบทอ่านให้เหมาะสมกับนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 3

4. ตัวแปรที่ศึกษา

4.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ กิจกรรมส่งเสริมการอ่านตามกระบวนการตามแนวคิดของ แครทโวลและคอมส์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

4.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ นิสัยรักการอ่าน ซึ่งประกอบด้วย

- (1) คะแนนนิสัยรักการอ่านของนักเรียน
- (2) คะแนนพฤติกรรมการอ่านของนักเรียน

ข้อตกลงเบื้องต้น

นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ทุกคนที่เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการอ่านตามกระบวนการตามแนวคิดของแครทโวลและคอมส์มีความสามารถในการอ่านขั้นพื้นฐานเพียงพอที่จะทำกิจกรรมตามขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมที่จัดให้ได้

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

นิสัยรักการอ่าน หมายถึง การอ่านอย่างสม่ำเสมอด้วยความพึงพอใจและเห็นความสำคัญของการอ่าน ซึ่งวัดได้จาก *พฤติกรรมที่บ่งชี้ถึงการอ่านอย่างสม่ำเสมอด้วยความพึงพอใจ* ได้แก่ อ่านหนังสือหลากหลายประเภท อ่านหนังสือยามว่าง ค้นคว้าหาความรู้จากการอ่านและอ่านหนังสือในห้องสมุด เลือกอ่านหนังสือที่ชอบและสนใจด้วยความเพลิดเพลินเป็นประจำ และวัดจาก *พฤติกรรมที่บ่งชี้ถึงการเห็นความสำคัญของการอ่าน* ได้แก่ นำเรื่องที่อ่านมาแล้วให้เพื่อนฟัง ชักชวนและโน้มน้าวให้ผู้อื่นให้เห็นประโยชน์ของการอ่าน ติดตามสถานการณ์ปัจจุบันด้วยการอ่าน และเลือกอ่านหนังสือที่มีคุณค่า

กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน หมายถึง การจัดสภาพการณ์เรียนรู้ที่ครูจัดขึ้นเพื่อให้นักเรียนได้ร่วมทำกิจกรรมการอ่าน กิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่ได้นำมาใช้ในการทดลองครั้งนี้ ได้แก่ การเล่านิทาน การเล่าเรื่องจากหนังสือ การแนะนำหนังสือ การตอบคำถาม การเล่นเกม การอ่าน การแข่งขันเล่านิทาน การแข่งขันอ่านออกเสียง การวาดรูปจากเรื่องที่อ่าน การแสดงบทบาทสมมติ การวิจารณ์หนังสือ การสร้างสรรค์ผลงานจากการอ่าน การอภิปราย การบันทึกการอ่าน

การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านตามแนวคิดของแคทไวลและคอมส์ หมายถึง การเรียบเรียงกิจกรรมส่งเสริมการอ่านมาใช้ในการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ โดยกิจกรรมส่งเสริมการอ่านตลอดระยะเวลาการทดลองนั้นดำเนินการตามแนวการพัฒนาจิตพิสัยของแคทไวล คือแบ่งเป็น 5 ชั้น ได้แก่ การได้รับ การตอบสนอง การรู้จักคุณค่าและประโยชน์ การจัดระบบ และการสร้างคุณลักษณะ และการจัดกิจกรรมในแต่ละวันนั้นจะจัดแบ่งเป็นช่วงเวลาตาม กระบวนการสอนอ่านแบบปฏิบัติการของคอมส์ โดยแบ่งเป็นเวลา 3 ช่วง คือ ช่วงแรกใช้เวลา ประมาณ 5-10 นาที เป็นขั้นปูพื้นฐานประสบการณ์ ช่วงที่สองใช้เวลา 40 นาที เป็นขั้นปฏิบัติการอ่าน โดยแบ่งเป็น การอ่านในใจ 15 นาที และการทำกิจกรรมการอ่าน 15 นาที และ ช่วงสุดท้ายใช้เวลา 10-15 นาที เป็นขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์ (การอภิปรายและวางแผนการเรียน)

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หมายถึง นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดช่างเหล็ก สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ปีการศึกษา 2548 ภาคเรียนที่ 1

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การศึกษาข้อมูลขั้นพื้นฐาน

1.1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานด้านแนวคิด ทฤษฎี ของนักการศึกษาเกี่ยวกับกิจกรรม ส่งเสริมการอ่าน การพัฒนาจิตพิสัยตามแนวคิดของแคทไวล กระบวนการสอนอ่านแบบ ปฏิบัติการ จากเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสืบค้นทางอินเทอร์เน็ต

1.2 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานด้านแนวคิด ทฤษฎี หลักการเกี่ยวกับนิสัยรักการอ่าน จากเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสืบค้นทางอินเทอร์เน็ต

2. การกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย

กำหนดกรอบแนวคิดในการพัฒนานิสัยรักการอ่าน ด้วยการจัดกิจกรรมส่งเสริม การอ่านตามกระบวนการตามแนวคิดของแคทไวลและคอมส์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 3

3. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

3.1 ประชากร เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดช่างเหล็ก สังกัด กระทรวงศึกษาธิการ

3.2 กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดช่างเหล็ก สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ปีการศึกษา 2548 ภาคเรียนที่ 1

4. การสร้างแผนการจัดกิจกรรม

แผนการจัดกิจกรรมทั้ง 48 แผน สร้างขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับหัวข้อกิจกรรมและความคิดรวบยอดที่ตั้งขึ้น โดยขั้นตอนการจัดกิจกรรมในแต่ละแผนได้จัดตามกระบวนการสอนอ่านแบบปฏิบัติการของคอมพิวเตอร์ที่แบ่งเป็น 3 ช่วง คือ ช่วงที่ 1 ขั้นปูพื้นฐานประสบการณ์ ช่วงที่ 2 ขั้นปฏิบัติการอ่าน (การอ่านในใจและการทำกิจกรรมการอ่าน) และช่วงที่ 3 ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์ (การอภิปรายและวางแผนการเขียน)

5. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

5.1 แบบวัดนิสัยรักการอ่าน จำนวน 30 ข้อ

5.2 แบบรายงานพฤติกรรมกรรมการอ่านของตนเอง จำนวน 30 ข้อ

5.3 แบบรายงานพฤติกรรมกรรมการอ่านของนักเรียนโดยครูและผู้ปกครอง จำนวน 20 ข้อ

6. วิธีดำเนินการทดลอง และการเก็บรวบรวมข้อมูล

6.1 ผู้วิจัยทำหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ไปยังผู้บริหารโรงเรียนวัดช่างเหล็ก สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ

6.2 ให้นักเรียนทำแบบวัดนิสัยรักการอ่านและแบบรายงานพฤติกรรมกรรมการอ่านของตนเองก่อนการทดลอง

6.3 นำแบบรายงานพฤติกรรมกรรมการอ่านของนักเรียนโดยครูและผู้ปกครองให้ครูและผู้ปกครองของนักเรียนตอบก่อนการทดลอง

6.4 ดำเนินการทดลองตามแผนการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนานิสัยรักการอ่าน จำนวน 48 แผน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามการดำเนินกิจกรรมของการทดลองเป็นเวลา 12 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วัน ในวันจันทร์ถึงวันพฤหัสบดี เวลา 14.00-15.00 น. รวมเวลาทั้งหมดในการทดลอง คือ 48 ชั่วโมง

6.5 หลังเสร็จสิ้นการดำเนินกิจกรรมทั้งหมดแล้วให้นักเรียนทำแบบวัดนิสัยรักการอ่าน และแบบรายงานพฤติกรรมกรรมการอ่านของตนเองฉบับเดียวกับที่ใช้ก่อนการทดลอง

6.6 นำแบบรายงานพฤติกรรมกรรมการอ่านของนักเรียนโดยครูและผู้ปกครองให้ครูและผู้ปกครองของนักเรียนทำหลังการทดลองซึ่งเป็นฉบับเดียวกับที่ทำก่อนทดลอง

7. การวิเคราะห์ข้อมูล

7.1 เปรียบเทียบคะแนนจากแบบวัดนิสัยรักการอ่านก่อนและหลังการทดลอง โดยการใช้สถิติทดสอบค่าที (t-test) ที่ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

7.2 เปรียบเทียบคะแนนจากแบบรายงานพฤติกรรมกรรมการอ่านของตนเองก่อนและ

หลังการทดลอง โดยการใช้สถิติทดสอบค่าที (t – test) ที่ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

7.3 เปรียบเทียบคะแนนจากแบบรายงานพฤติกรรมการอ่านของนักเรียนโดยครู ก่อนและหลังการทดลอง โดยการใช้สถิติทดสอบค่าที (t – test) ที่ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

7.4 เปรียบเทียบคะแนนจากแบบรายงานพฤติกรรมการอ่านของนักเรียนโดย ผู้ปกครองก่อนและหลังการทดลอง โดยการใช้สถิติทดสอบค่าที (t – test) ที่ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นแนวทางสำหรับครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน เพื่อจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ตามกระบวนการตามแนวคิดของเครททไวลและคอมส์ ในการพัฒนานิสัยรักการอ่านให้กับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และระดับชั้นอื่นต่อไป
2. นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ได้พัฒนานิสัยรักการอ่าน ทั้งทางด้านกรอ่านอย่างสม่ำเสมอด้วยความพึงพอใจและเห็นความสำคัญของการอ่าน